Ўзбекистон Республикаси номидан ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Андижон туман

2024 йил 5 ноябрь

Судья: У.М.Қурбонова

Андижон туманлараро иқтисодий суди, судья У.М.Қурбонованинг раислигида, судья ёрдамчиси А.Азизовнинг котиблигида, Ўзбекистон Савдопалатаси Андижон вилоят бошқармаси "Skorton Tekstil" масъулияти чекланган жамияти манфаатида, жавобгар "Азамжон мададкор" фермер хўжалиги хисобидан 96 974 615 сўм асосий қарз ва 58 040 863 сўм жарима ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича кўзгатилган иктисодий ишни, даъвогар вакили Ж.Махмудов (ишончнома асосида) ва фермерлар кенгаши вакили О.Шохобов (ишончнома асосида) хамда жавобгар фермер хўжалиги вакили М.Ашуров (ишончнома асосида) иштирокида Андижон туманлараро иктисодий суди биносида очик суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Ўзбекистон Савдо-палатаси Андижон вилоят бошқармаси "Skorton Tekstil" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда Даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар «Азамжон мададкор" фермер хўжалиги (бундан буён матнда Жавобгар деб юритилади)дан 96 974 615 сўм асосий қарз ва 58 040 863 сўм жарима ундиришни сўраган.

Палата даъво аризада ишни палата вакили иштирокисиз кўриб чиқишни сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги матнларда ИПК деб юритилади)нинг 170-моддасига кўра, иш мухокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган даъвогарнинг ишни унинг йўқлигида кўриш тўғрисидаги аризаси бўлган такдирда, низо унинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин. Мазкур қоидага асосан суд ишни палата ва учинчи шахс вакилдари иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топди.

Суд мажлиси муҳокамасида даъвогар вакили даъво талабини қўллабқувватлаб, 2023 йил пахта хосили учун фермер хўжалиги билан тузилган шартнома бўйича минерал ўғитлар ва пахта хом-ашёсини етиштириш учун 353 564 790 сўм миқдорида маблағлар молиялаштириб берилганлигини, шундан 2024 йил 23 октябрь ҳолатига 96 974 615 сўм қарздорлиги мавжудлиги ва топширилмаган пахта махсулотини 30 фоизи миқдорида 58 040 863 сўм жарима ундиришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида даъво бўйича судларнинг илгари кўрилган тегишли қарорлари чиқарилганлигини маълум қилиб, даъвони рад этишни сўради.

Суд мажлисида фермерлар кенгаш вакили иштирок этиб, қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд, ишда иштирок этган шахсларнинг тушунтиришларини иш хужжатлари билан биргаликда мухокама қилиб, қуйидаги асосларга кўра, даъво талабини қисман қаноатлантиришни лозим топди.

ФКнинг 465-моддасига мувофик, контрактация шартномасига мувофик кишлок хўжалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хўжалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни кабул килиш (кабул килиб туриш), унинг ҳакини шартлашилган муддатда белгиланган баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Шартноманинг 2.2-банди в-кичик бандида шартномада кўрсатилган махсулотни харидор билан келишилган манзилга топшириш - қабул қилиш жадвалига асосан 2023 йил 1 декабргача етказиб бериш; д-кичик бандида харидордан олинган уруғлик, еғим-терим мавсуми учун керакли материаллар ва бўнак (аванс маблағларидан мақсадли фойдаланиш; е-кичик бандида шартномавий мажбурият бажарилмаган тақдирда харидорга тўланган маблағлар бўйича қарздорлик қоплаш кўзда тутилган.

ФКнинг 236-моддасида мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФКнинг 237-моддасида мажбуриятни бажаришдан бир томонлама бош тортиш ва шартнома шартларини бир томонлама ўзгартиришга йўл қўйилмайди, қонунчиликда ёки шартномада назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

ФКнинг 260-моддасида қонунчилик ёки шартнома билан белгиланган, қарздор мажбуриятни бажармаган ёки лозим даражада бажармаган тақдирда кредиторга тулаши шарт булган пул суммаси неустойка ҳисобланади.

ФКнинг 261-моддасига асосан неустойка шакллари жарима ёки пеня шаклида бўлади. Қарздор мажбуриятларни бажармаган ёки лозим даражада бажармаган ҳолларда тўлайдиган ва, қоида тариқасида, қатъий пул суммасида ҳисобланадиган неустойка жарима ҳисобланади.

Иш хужжатларига кўра ва суд мажлисида маълум бўлишича, тарафлар ўртасида 2023 йил 10 февралда "Пахта хом ашёси етиштириш хамда харид қилиш" бўйича 3/17 - сонли шартнома имзоланган, мазкур шартноманинг 1.1-бандида, хўжалик(жавобгар) 2023 йилнинг бизнес режасига асосан 17,4 гектар ер майдонидан 62,5 тонна пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани етиштириш ва етказиб бериш, даъвогар ўз навбатида пахта хом-ашёсини қабул қилиш ва ҳақини тўлаш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Даъвогар томонидан шартнома шартларидан келиб чиқиб, жавобгарга дастлаб пахта хом-ашёларини етиштириш учун аванс ва терим пулига хамда товар-хомашё (уруғлик чигит, минерал ўғит ва кимёвий воситалар) шаклида 353 564 790 сўм микдорида маблағлар молиялаштириб берилган ва хизмат кўрсатилган, транспорт харажати ва намлик учун ушловларни хисобга олиб, топширилган пахтанинг қиймати ҚҚС билан 256 590 175 сўмни ташкил этган, жавобгар томонидан 34.2 тонна пахта хом ашёси етказиб берилиб, 28.3 тонна кам махсулот етказиб берилган, шу сабабли 2024 йил 23 октябрь холатига тарафлар

ўртасида тузилган хисоб-китоблар бўйича 96 974 615 сўм микдорида қарздорлик юзага келган.

Томонлар ўртасидаги низо етказиб берилган пахта хом ашёсининг харид нархини белгилашда юзага келган.

Шартноманинг 4.1-бандида хўжалик томонидан харидорга етказиб бериладиган пахта хом ашёсининг ўртача харид нархи 1 тонна учун 8 300 000 сўмни ташкил қилиши белгиланган.

Жавобгар томонидан даъвогарга шартномага кўра, 1 тонна пахта хом ашёсининг ўртача харид нархи 8 300 000 сўмдан пахта хом ашёсини топшириш ва тўловни шу суммада амалга ошириш хакида хисоб-фактура юборилган. Бирок, даъвогар томонидан мазкур таклифга розилик берилмаганлиги сабабли жавобгар томонидан даъвогарга пахта хом ашёси тўлик топширилмаган.

Тарафлар ўртасида пахта хом ашёсининг якуний нархи юзасидан қушимча келишув расмийлаштирилмаган.

Даъвогар томонидан 2023 йилнинг 14 октябрь, 30 октябрь ва 26 декабрь кунларида жавобгарга топширилмаган пахта хом ашёсини топшириш, такдим этилган нарх буйича келишувга эришилмаган хамда хисоб-фактуралар расмийлаштирилмаган такдирда пахта хом ашёсини етиштириш учун бюджет жамғарма маблағлари, банк кредити ва кластернинг ўз хисобидан сарфланган барча харажатларини тўлаган холда, шунингдек пахтани омборда сақлаш харажатларини тўлик кластернинг банкдаги хисоб- ракамига тўлаб берилганидан сўнг топширилган пахта хом ашёни қайтариб олиб чикиб кетиш ва пахта хомашёлари топширилмаганлиги сабабли ўтказиб берилган маблағларни қайтариб бериш тўгрисида таклиф хати ва талабномалар юборилган. Лекин жавобгар ушбу таклиф хати ва талабномаларни окибатсиз қолдирган.

Шундан сўнг, даъвогар судга даъво билан мурожаат қилган.

Аниқланишича, Андижон туман фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши «Азамжон мададкор" фермер хўжалиги манфаатида судга мурожаат қилиб, жавобгар "Skorton Tekstil" масъулияти чекланган жамияти хисобидан 28 487 675 сўм уруғлик пахта устама, 49 783 040 сўм етказилган зарар, 140 734 800 сўм микдорида ололмаган даромад-бой берилган фойдани ундиришни сўраган.

Суд мухокамаси жараёнида "Skorton Tekstil" масъулияти чекланган жамияти томонидан ушбу даъводаги шартнома бўйича «Азамжон мададкор" фермер хўжалигига нисбатан 121 000 365 сўм қарздорлик ва 55 700 460 сўм жаримани ундириш тўғрисида судга қарши даъво ариза киритилган.

Избоскан туманлараро иқтисодий судининг 2024 йил 28 февралдаги ҳал қилув қарорига асосан жавобгар "Азамжон мададкор" фермер хўжалигидан даъвогар "Skorton Tekstil" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 33 214 797 сўм асосий қарз, 27 850 230 сўм жарима ундирилиб, даъвонинг қолган асосий қарз ва жарима қисмини қаноатлантириш рад этилган.

Андижон вилоят судининг Иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъати кассация инстанциясининг 2024 йил 21 октябрь кунги қарорига кўра, мазкур даъво бўйича Избоскан туманлараро иқтисодий судининг 2024 йил 28 февралдаги ҳал қилув қарори ўзгартирилиб, "Азамжон мададкор" фермер хўжалигидан даъвогар "Skorton Tekstil" масъулияти чекланган жамияти

фойдасига 96 653 625 асосий қарз, 27 850 230 сўм жарима ундирилиб, хал қилув қарорининг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилган.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси(кейинги матнларда ИПК деб юритилади) нинг 110-моддаси биринчи қисми иккинчи бандига асосан иш юиритишни тугатиш асосларига: фукаролик ишлари бўйича суднинг, иқтисодий суднинг ёки чет давлат ваколатли судининг айни бир шахслар ўртасидаги, айни бир предмет тўгрисидаги ва айни бир асослар бўйича низо юзасидан қонуний кучга кирган ҳал қилув қарори мавжуд бўлса, бундан иқтисодий суд томонидан чет давлат судининг ҳал қилув қарорини тан олиш ва ижрога қаратиш рад этилган ҳоллар мустасно; деб белгиланган.

Қайд этилган нормага кўра, мазкур даъвонинг 96 974 615 сўм қарздорлик ва 55 700 460 сўм жарима ундириш кисми бўйича суднинг қонуний кучга кирган карори ва Андижон вилоят судининг Иктисодий ишлар бўйича судлов ҳайъати кассация инстанциясининг қарори мавжудлиги сабабли суд даъвонинг 96 974 615 сўм қарздорлик ва 55 700 460 сўм жарима ундириш кисми бўйича иш юритишни тугатишни лозим топади.

Суд даъвонинг асосий қарз талабидаги 320 990 сўм қисмини асоссиз деб топиб, рад этишни ва жарима талабининг 2 340 403 сўм қисми бўйича жавобгардан даъвогар фойдасига 350 000 сўм жарима ундириш лозим топади.

Суд, ишни кўриб чиқиш билан боғлиқ суд харажатларини ундириш масаласини мухокама қилган ҳолда, даъвонинг бир қисми иш юритишдан тугатилганлиги боис даъвогар ҳисобидан Республика бюджетига 3 053 501 сўм давлат божи, жавобгар ҳисобидан 47 000 сўм давлат божи ундиришни, тўланган почта харажатини зиммасида қолдиришни лозим топади.

Чунки, ИПКнинг 118-моддасини биринчи қисмига асосан, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Ўзбекистон Республикаси "Давлат божи тўғрисида" ги Қонунида кўрсатилган талаблар бўйича мулкий тусдаги даъво аризаларидан - даъво бахосининг 2 фоизи микдорида, лекин базавий хисоблаш микдоридан кам бўлмаган микдорда давлат божи ундирилади деб кўрсатилган.

Юқоридагиларга асосан, ҳамда Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 465-моддаларини, Иқтисодий процессуал кодексининг 113, 118, 176-179-моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛДИ:

Даъво қисман қаноатлантирилсин.

даъвонинг 96 974 615 сўм қарздорлик ва 55 700 460 сўм жарима ундириш қисми бўйича иш юритиш тугатилсин.

даъвонинг асосий қарз талабидаги 320 990 сўм қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

жавобгар "Азамжон мададкор" фермер хўжалиги ҳисобидан "Skorton Tekstil" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 350 000 сўм жарима ундирилсин.

"Skorton Tekstil" масъулияти чекланган жамияти хисобидан Республика бюджетига 3 053 501 сўм давлат божи ундирилсин.

"Азамжон мададкор" фермер хўжалиги хисобидан Республика бюджетига 47 000 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвони қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал ҳилув ҳароридан норози тараф у ҳабул ҳилинган кундан бошлаб бир ойлик муддат ичида шу суд орҳали Андижон вилоят судига апелляция тартибида шикоят ҳилиши мумкин.

Судья

У.М. Курбонова

